

TANTÁRGYI TEMATIKA
BTOMA1N08 Nyelv és társadalom ea.

<p>Tantárgy neve: Dialektológia és szociolingvisztika</p>	<p>Tantárgy Neptun kódja(i): BTMAN 113, BTMAN 204, BTMMN019, BTMMN020, BTMMN801, BTMMN807, BTOMA1N08, BTOMA8N07, BTOSVM1N12, BTOSVM2N11, BTOSVM3N16 (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p> <p>Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet</p> <p>Tantárgyelem: K (K: kötelező, KV: kötelezően választható, SZV: szabadon választható)</p>
<p>Tárgyfelelős (név, beosztás): Gréczi-Zsoldos Enikő adjunktus</p>	
<p>Közreműködő oktató(k): Gréczi-Zsoldos Enikő adjunktus</p>	
<p>Tantárgyi egység: Nyelv és társadalom ea.</p>	
<p>Tantárgyi egység Neptun kódja: BTOMA1N08 (E Neptun kód a nappali képzésre vonatkozik. A levelező képzés Neptun kódjában a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p>	
<p>Javasolt félév: 10 (A szak keresztféléves meghirdetésben nem indul, így páratlan számú félév tárgyait csak ősszel, páros számúéit csak tavasszal lehet felvenni.)</p>	<p>Előfeltétel: nincs (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p>
<p>Óraszám/hét: BTMAN 204, BTOMA1N08, BTMMN019, BTMMN020: 1, BTMAN 113, BTOMA8N07, BTOSVM1N12, BTOSVM2N11, BTOSVM3N16, BTMMN801: 2, BTMMN807: 1 szeminárium, 1 konzultáció (A nappali képzés heti óraszámja 14 héten át. A levelező képzések féléves óraszámja a következő: heti 1 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 5, heti 2 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 10 stb.)</p>	<p>Számonkérés módja (a/gy/k/b): BTMAN 204, BTMMN801, BTOMA1N08, BTOMA8N07, BTOSVM1N12, BTOSVM2N11, BTOSVM3N16: kollokvium, BTMAN113, BTMMN019, BTMMN020, BTMMN807: gyakorlati jegy (A teljesítés követelményeit lásd alább a <i>Félévközi számonkérés módja és értékelése</i> pontnál.)</p>
<p>Kreditpont: BTMAN 113, BTMAN 204, BTMMN019, BTMMN020, BTMMN807: 2, BTOMA1N08, BTOMA8N07, BTOSVM1N12, BTOSVM2N11, BTOSVM3N16, BTMMN801: 3</p>	<p>Tagozat: nappali (A tantárgy és a tantárgyi egység adatai és követelményei azonosak a levelező tagozaton is, egyedül a Neptun kód különbözik.)</p>
<p>Tantárgyi egység feladata és célja (röviden összefoglalva): Az előadás a nyelv és a társadalom egymásra hatásának, a társadalom nyelvi vonatkozásainak alapkérdéseivel foglalkozik, a társadalmi rétegzettség és a nyelvhasználati rétegződés összefüggéseit tárgyalja. A kurzus anyaga alapvetően két nyelvészeti stúdium: a nyelvjárastan és a szociolingvisztika ismerveit ötvözi: ezen diszciplinák alapfogalmaival és kutatott területeivel ismerteti meg a hallgatókat. Témája a nyelvi változatosság, a nyelvi diverzitás, a nyelvváltozatok, a nyelvi kontaktológia, a nyelvpolitika, a nyelvi tervezés, a nyelvi jogok, a nyelvhasználat társadalmi és kulturális viszonyai.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> Tájékozott a magyar nyelv tagolódásának témakörében. Tisztában van a nyelvtudomány jellemző kutatási kérdéseivel, elemzési és értelmezési módszereivel, ezen részterületeinek alapvető szakkifejezéseivel. <i>képesség:</i> Képes értelmezni a magyar nyelv sajátosságait. Képes a magyar nyelv változatait a</p>	

nyelvtudomány szempontjából értelmezni.

attitűd: Érti és elfogadja, hogy a nyelvi jelenségek társadalmilag meghatározottak és változóak. Képviseli a magyar identitás nyelvi, társadalmi sokszínűségét.

autonómia és felelősség: Kialakít olyan, történetileg és világnézetileg koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását. Felelősséget vállal szövegeiért. Tudatosan képviseli azon módszereket, amelyekkel a nyelvtudomány területén dolgozik.

Tantárgyi egység tematikus leírása 14 heti bontásban:

1. Bevezetés a szociolingvisztika és a dialektológia tanulmányozásába. A nyelvváltozatok.
2. A szociolingvisztikai tényezők. A szociolektusok.
3. Társadalmi rétegzettség–nyelvhasználati rétegződés. A nyelvi szocializáció.
4. Nyelvi hátrány és előny. A Bernstein-hipotézis. Az Ann Arbor-i per. A nyelv pedagógiai vonatkozásai.
5. A nyelv földrajzi tagolódása és a dialektusok. A magyar nyelvjárások tagolódása. A regionális köznyelv.
6. Nyelv és nyelvjárás, nyelvközösség és nemzet. A magyar nyelvjárások atlasza, az Új magyar nyelvjárások atlasza és a tájszótárak. Elektronikus adatbázisok.
7. A nyelvi tervezés és a nyelvpolitika.
8. A magyarországi nyelvi tervezés. Nyelvi törvények. A nyelvművelés kérdésköre.
9. Nyelvi kontaktológia.
10. A bilingvizmus és a plurilingvizmus.
11. A diglosszia.
12. A pidzsin és a kreol nyelvek.
13. Nyelv és kultúra. A Sapir–Whorf-hipotézis.
14. A szociokommunikatív kompetencia. Nyelvi magatartásformák. A nyelvi tiszteletadás formái. A köszönési és a megszólítási formák.

Félévközi számonkérés módja és értékelése (prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat beadása stb.):

A félévközi számonkérés módját és értékelését a félév kezdetekor a tantárgyi egység oktatója határozza meg.

Gyakorlati jegy/kollokvium teljesítésének módja és értékelése (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok stb.): **KSZ**

A kód jelentése:

A = a tantárgy aláírással zárul, amelyben kétfokozatú az értékelés (nem megfelelt, megfelelt). A hallgató legfeljebb az óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás nem szereshető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen.

K = a tantárgy kollokviummal zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). Az előadások óraszámának legalább 60%-án kötelező a hallgató részvétele, amit jelenléti ívre vezetett aláírásával igazol. Az ennél többet mulasztó hallgató nem kaphat aláírást és nem vizsgálhat. Az előadáshoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), legfeljebb akkora számban, mint a tantárgyi egység kreditpontszáma.

Amennyiben az előadáshoz zárthelyi dolgozat(ok) társul(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a kollokviumon is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

SZ = a tantárgy gyakorlati jeggyel zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). A hallgató legfeljebb a szemináriumi óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás és a gyakorlati jegy nem szereshető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. A szemináriumhoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a beadott szemináriumi dolgozatában is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

KSZ = a tantárgy kollokviummal és gyakorlati jeggyel záruló tantárgyi egysége(ke)t egyaránt tartalmaz. Az előbbiekre a K, az utóbbiakra az SZ kódnak megfelelő értékelés vonatkozik.

Kötelező irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

Cs. Nagy Lajos–N. Császi Ildikó 2015. *Magyar nyelvjárások*. Tinta, Bp.
Kiss Jenő (szerk.) 2001. *Magyar dialektológia*. Osiris, Bp.
Wardhaugh, Ronald 1995. *Szociolingvisztika*. Osiris-Századvég, Bp.
Trudgill, Peter 1997. *Bevezetés a nyelv és a társadalom tanulmányozásába*. JGYTF Kiadó, Szeged (angolul: 1992. *Introducing Language and Society*. Penguin English)

Ajánlott irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

Sándor Klára 2016. *Nyelv és társadalom*. Krónika Nova, Bp.
Cseresnyési László 2004. *Nyelvek és stratégiák, avagy a nyelv antropológiája*. Tinta Könyvkiadó, Bp.
Kiss Jenő 1995. *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
Chambers, J.K. 2010. *Sociolinguistic Theory. Linguistic Variation and its Social Significance*. Blackwell Publishers, Malden
Deme László–Imre Samu (szerk.) 1968–1977. *A magyar nyelvjárások atlasza I–VI*. Akadémiai, Bp.